

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'Z BEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

A.PO'LATOV, S. MUHAMEDOVA

Kompyuter lingvistikasi

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi
oliy o'quv yurtlari uchun o'quv qo'llanma sifatida nashrga tavsiya etgan

Toshkent - 2008

Аннотatsiya

oliy o'quv yurtlari talabalari, magistrant, aspirant va o'qituvchilariga mo'ljallangan. U o'zbek tilshunosligidagi yangi sohalaridan biri – kompyuter lingvistikasiga oid dastlabki tadqiqotlardan hisoblanadi. «Kompyuter lingvistikasi» kursi bo'yicha yozilgan ushbu o'quv qo'llanmada mazkur fanning asosiy tushuncha va terminlari, matematik lingvistika va kompyuter lingvistikasining muhim jihatlari yoritilgan.

Аннотация

Учебное пособие предназначено для студентов, магистрантов, аспирантов и преподавателей ВУЗов. Данное пособие считается одним из первых исследований в области компьютерной лингвистики в узбекском языкознании. В учебном пособии, написанным по программе курса «Компьютерная лингвистика» отражены и описаны основные термины и понятия по математической и компьютерной лингвистике.

Annotation

This book is refepred to the students and teachers of universities. This book is one of the first research readings of the new field of computational linguistics in the Uzbek Linguistics.

This reading is written on the course of computational linguistics which gives you basic ideas and therms, explains the main features of mathematical and computational linguistics.

Mas'ul muharrir:

Filologiya fanlari doktori
Ravshan Rasulov

Taqrizchilar:
Filologiya fanlari nomzodi, dotsent
O'lmasoy Sharipova
Fizika-matematika fanlari nomzodi
Nilufar Jo'raeva

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2007 – yil 28-avgustdagi 177-buyrug' i ga asosan nashrga ruxsat berilgan.

SO'Z BOSH

Mazkur o'quv qo'llanma «Kompyuter lingvistikasi» kursi bo'yicha tuzilgan dastur asosida yaratilgan. O'quv qo'llanmada matematik va kompyuter lingvistikasiga oid dastlabki masalalar yoritildi. O'zbek tilining Davlat tili maqomiga ega bo'lishi, uning jahon miqyosida obro'-e'tiborining ko'tarilishi, o'zbek tilini o'rganishga jahon xalqlari intilishining kuchayishi kompyuter lingvistikasi faniga bo'lgan ehtiyojni yanada orttirmoqda. Bu fan o'zbek tilidagi barcha so'z turkumlari asosida ma'lumotlar bazasini yaratish va uni jahon axborotlar bankiga kiritish imkoniyatini beradi. Ushbu vazifalarni hal qilish nazariy va amaliy tilshunoslikning uzviyligini ta'minlab, nazariy tadqiqotlar natijalarini jamiyat manfaatlarini yo'lida qo'llashga imkoniyat yaratadi. Shu nuqtai nazardan bugungi o'zbek tilshunosligi fanida hal qilinishi lozim bo'lgan masalalar xalq manfaati va mustaqil davlatning rivojlanishi uchun xizmat qilishi kerak. Zero, yurtimiz sardori I.A.Karimov ta'kidlaganlaridek: «Fanning vazifasi kelajagimizning shakl-shamoyilini yaratib berish, ertangi kunimizning yo'nalishlarini, tabiiy qonuniyatlarini, uning qanday bo'lishini ko'rsatib berishdan iborat... Odamlarga mustaqillikning afzalligini, mustaqil bo'lmagan millatning kelajagi yo'qligi, bu bir tabiiy qonuniyat ekanini isbotlab tushuntirib berish kerak. Fan jamiyat taraqqiyotini olg'a siljituvchi kuch, vosita bo'lmog'i lozim» .¹

Mazkur qo'llanma ushbu yo'nalishdagi dastlabki tadqiqot ekanligini hisobga olgan holda unda matematik va kompyuter lingvistikasi, uning yo'nalishlari haqida ma'lumotlar berildi, rus, turkologiya va o'zbek tilshunosligidagi kompyuter lingvistikasiga oid tadqiqotlarga munosabat bildirildi.

O'quv qo'llanmani yozishda S.Adilovanning «O'zbek tilini o'qitishda kompyuter texnologiyalaridan foydalanish» nomli monografiyasidan, A.Nurmonov, B.Yo'ldoshevlarining «Tilshunoslik va tabiiy fanlar» o'quv qo'llanmasi, zamonaviy LINGVO kompyuter lug'atlari va internet saytlaridan unumli foydalanildi.

¹ Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yoq.-Toshkent : Sharq, 1998, 25-b.